

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2025/2026 Н.Р.

Відповідно до мети технологічної освітньої галузі розкриття та розвиток творчого потенціалу особистості учня, здатності застосовувати знання на практиці, розв'язувати практичні завдання в побуті через практичне засвоєння основ дизайну, технологій та декоративно-ужиткового мистецтва сприяє формуванню здатності до використання технологій для власної самореалізації, культурного та національного розвитку. Нові потреби та цілі здобувачів освіти чітко визначені в законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції «Нова українська школа», а також у Державному стандарті базової середньої освіти, де головним принципом є формування життєвих (загальних, ключових) компетентностей [1; 2; 4; 5].

З урахуванням поетапного впровадження Державного стандарту базової середньої освіти у **2025/2026 навчальному році** реформа Нової української школи досягне **8-х класів** закладів загальної середньої освіти, які працюватимуть за новою Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України **від 09.08.2024 №1120** [7]. Водночас учні 9-11-х класів продовжуватимуть навчання за Державним стандартом базової і повної загальної освіти (2011 р.) [2].

У 2025/2026 навчальному році вивчення предмета «**Технології**» у **5-6 класах** закладів загальної середньої освіти здійснюватиметься за наступними модельними навчальними програмами, яким надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» [6]:

- модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Кільдеров Д.Е., Мачача Т.С., Юрженко В.В., Луп'як Д.М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795);
- модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Терещук А.І., Абрамова О.В., Гащак В.М., Павич Н.М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795);
- модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор: Туташинський В.І.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795);
- модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.).

Для викладання **технологій у 7-9 класах** розроблено п'ять навчальних модельних програм, одну з яких має обрати учитель та на її основі змодельювати освітній процес [6]:

- модельна навчальна програма «Технології. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти (автор: Мачача Т.С.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 №883);
- модельна навчальна програма «Технології. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти (автор: Туташинський В.І.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 №883);

- модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня №1001);

- модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор: Гащак В.М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 27 грудня 2023 року №1575);

- модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Терещук А.І., Кліщ О.М., Мороз О.О.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 10.09.2024 №1279).

Модельні програми можуть застосовуватися вчителями при створенні навчальних програм, які мають бути затверджені педагогічною радою школи. Вимоги до навчальних програм викладені в додатку 6 до Типової освітньої програми для 5-9 класів [7]. Ключова різниця між модельною та навчальною програмами полягає в тому, що модельна програма не містить чітких вказівок щодо кількості годин, порядку вивчення тем і методичних засобів. Виходячи з навчальної програми, вчитель формує календарно-тематичне планування, яке є її складовою. Тому важливо обговорити цей документ на засіданні професійної спільноти та узгодити його. Далі його слід подати на затвердження керівництву закладу [7].

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі зазначений у додатку 11 до Державного стандарту [2]. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, уміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами. Державним стандартом передбачено, що учні мають опанувати базові знання технологічної освітньої галузі за такими напрямками: проектування, основи графічної грамотності, технології виготовлення виробу, оцінювання і презентація результатів, декоративно-ужиткове мистецтво, сучасна техніка і технології, самозарядність у побуті. Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі визначено в додатку 12 до Державного стандарту і передбачають, що учень формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності; творчо застосовує традиційні і сучасні технології; ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу; турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб. Учитель самостійно визначає шлях досягнення результатів відповідно до матеріально-технічного забезпечення навчальної майстерні, інтересів і здібностей учнів, професійної майстерності вчителя [2].

Вимоги до чотирьох обов'язкових результатів навчання в межах технологічної освітньої галузі визначені в загальних, конкретних результатах навчання та орієнтирах для їхнього оцінювання з Державного стандарту. Перший обов'язковий результат навчання технологічної базової освіти передбачає виконання проектів за алгоритмом проектно-технологічної діяльності. Для ефективного виконання проектів учням необхідно опанувати базові знання другого, третього і четвертого обов'язкових результатів навчання, набуті відповідного освітнього досвіду. Компетентності формуються лише в діяльності.

Важливого значення набувають проекти, завдяки яким реалізується міждисциплінарний, міжгалузевий підходи; інтегрується зміст освіти з різних освітніх галузей, – STEM(STEAM)-проекти, використання дослідницького методу в навчанні з метою розвитку компетентностей, отримання метапредметних знань, сприяння розвитку навичок XXI століття – м'яких навичок «4 К»: комунікація, колаборація, критичне мислення та креативність. STEM(STEAM)-проекти передбачають ознайомлення з основами дизайну мислення, технічної творчості, включають проектну, винахідницьку, дослідницьку, інноваційну, конструкторську, графічну, художню, творчу, практичну, інтерактивну та інші види діяльності. Такі проекти відрізняють-

ся від усталених тим, що їхнім завданням є конструювання, складання, побудова освітнього продукту, який має внутрішню (набуті знання, уміння, компетентності) і зовнішню цінність (власне виріб, модель), а навчальні предмети, з якими інтегрується проект, допомагають зробити це ефективно. Прикладом таких проектів може бути моделювання будинку майбутнього: дизайн, кількість поверхів, наявність тераси, допоміжних будівель; флораріуму тощо. У модельні програми закладене підґрунтя для інтеграції предмета «Технології» до STEM-освіти, що наближає навчання до життя, надає можливість застосовувати знання на практиці, знаходити способи вирішення проблем, критично оцінювати одержані результати та формувати науковий світогляд здобувачів освіти [9].

Міжгалузеві інтегровані курси викладаються за модельними навчальними програмами, рекомендованими Міністерством освіти і науки України [10]:

- «Робототехніка. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Сокол І.М., Ченцов О.М.) (наказ МОН України від 12.07.2021 №795 (у редакції наказу МОН України від 29.09.2021 №1031));

- модельна навчальна програма «STEM. 5-6 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є.) (наказ МОН України від 12.07.2021 №795 (у редакції наказу МОН України від 29.09.2021 №1031));

- модельна навчальна програма «STEM. 5-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Девченко Ф., Озарчук А., Рогоза В., Скулатов О., Сіпій В., Тишковець М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2024 №1138);

- модельна навчальна програма «STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є., Крижановський С.М., Мізіченко Т.М., Мостепан Н.М., Новікова Г.С., Хорищенко О.А.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2024 №1138);

- модельна навчальна програма «STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Засекіна Т.М., Коршунова О.В., Василенко І.П.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2024 №1138).

Викладання **трудового навчання у 9 класі** закладів загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році, як і раніше, буде проводитися з використанням навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Трудове навчання: 5-9 класи», затвердженої наказом МОН від 07.06.2017 №804 [11].

У 9 класі проект виконується з урахуванням уже засвоєних технологій і відповідних компетентностей, набутих учнями в попередніх класах. У процесі проектування учні 9 класу мають виконати необхідні кресленики або інші зображення деталей (ескізи, схеми, викрійки, технічні рисунки тощо), які необхідні для виготовлення виробу, що проектується. Кількість годин на опанування проекту педагог визначає самостійно залежно від складності виробу та технологій обробки, що застосовуються під час його виготовлення. Важливим критерієм вибору проекту є його значущість для учня (можливість використання виробу в побуті, для власного хобі або реалізації виробів на шкільних ярмарках, аукціонах тощо).

Вивчення предмета «**Технології**» у **10-11 класах (рівень стандарту та профільний рівень)** здійснюватиметься за навчальними програмами «Технології. 10-11 класи (рівень стандарту)» та «Технології. 10-11 класи (профільний рівень)» (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 №1407) [12].

Згідно з Типовими освітніми програмами в 10-11 класах навчальний предмет «Технології» належить до вибірково-обов'язкових. Якщо школа обрала технології, то на освоєння предмета заплановано 105 годин. Можливі також варіанти, за якими ці 105 годин освоюються в 10 і 11 класах (70+35 чи 35+70 відповідно). Навчальна програма «Технології» (рівень стандарту) має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркового навчальних модулів, із яких учні спільно з учителем обирають лише три, для вивчення упродовж на-

вчального року (двох): «Дизайн предметів інтер'єру», «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», «Дизайн сучасного одягу», «Краса та здоров'я», «Кулінарія», «Ландшафтний дизайн», «Основи підприємницької діяльності», «Основи автоматики і робототехніки», «Комп'ютерне проєктування», «Креслення». Навчальний модуль за своїм змістовим наповненням є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Кількість годин на вивчення кожного з трьох обраних модулів учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи [12].

Підручники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України до використання в освітньому процесі, розміщені в електронній бібліотеці ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» [3].

Оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 №898) проводиться з урахуванням Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОН від 02.08.2024 №1093) [8].

Об'єктами оцінювання є результати навчання учнів. Результати навчання – це знання, уміння, навички, ставлення, цінності, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти й оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми на кожному рівні (циклі) загальної середньої освіти. Основними функціями оцінювання є формувальна (забезпечує відстеження динаміки навчального поступу), констатувальна (забезпечує встановлення рівня досягнення результатів навчання), діагностувальна (надає інформацію про стан досягнення результатів навчання, наявність навчальних втрат, причини виникнення утруднень), коригувальна (надає змогу вчителю відповідним чином адаптувати освітній процес), орієнтувальна (надає змогу відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їхній розвиток), мотиваційно-стимулювальна (активізує внутрішні й зовнішні мотиви до навчання), розвивальна (мотивує до рефлексії та самовдосконалення), прогностична (ставить цілі навчання на майбутнє), виховна (сприяє вихованню в учнів свідомої дисципліни, наполегливості в роботі, працьовитості, почуття відповідальності, обов'язку) [8].

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання та державна підсумкова атестація. Загальні критерії оцінювання (додаток 1 до Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти) визначають загальні підходи до встановлення результатів навчання учнів і слугують основою критеріїв оцінювання за освітніми галузями (додаток 2 до Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти). Критерії оцінювання реалізуються за чотирма рівнями: початковим, середнім, достатнім і високим. Кожний наступний рівень охоплює вимоги до попереднього, а також додає нові. Критерії оцінювання дають змогу здійснювати оцінювання результатів навчання у 12-бальній шкалі оцінювання [12].

Вивчення предмета «Технології/Трудове навчання» рекомендовано здійснювати в **навчальних майстернях**. Поділ класів на групи технічних і обслуговуючих видів праці відбувається за бажанням учнів і здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом МОН від 20.02.2002 №128: за наявності в класі більше ніж 27 учнів для міських шкіл та більше ніж 25 – для сільських [13]. У третьому розділі санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зазначено, що «приміщення навчальних майстерень повинні бути розраховані на 13-15 робочих місць» [14]. Відповідно до цих норм рекомендується здійснювати поділ класу на групи на основі інтересів і можливостей учнів. Якщо кількість учнів у класі

не дає змоги здійснити поділ на групи, можна скористатись іншими варіантами формування груп: з паралельних чи наступних класів; поділ на групи за рахунок варіативної складової навчального плану. Також згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

Під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці варто звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Під час підготовки та здійснення освітнього процесу на уроках технологій та трудового навчання педагогічним працівникам ЗЗСО необхідно вжити всіх можливих заходів щодо попередження потенційних освітніх втрат/розривів/прогалин. Прикладами таких заходів можуть бути зміни в розкладі, адаптація календарно-тематичного планування, застосування різноманітних форм та режимів навчання, вироблення закладом освіти стратегії компенсації можливих втрат [16].

В освітньому процесі ЗЗСО можуть використовувати лише навчальну літературу, що має гриф МОН України або висновок «Схвалена для використання в закладах загальної середньої освіти» відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

Для ефективної організації освітнього процесу на допомогу вчителям технологій та трудового навчання пропонуємо користуватися матеріалами та інформацією на сайті КЗ «ІППОЧО» в розділі «НУШ» [15].

Список використаних джерел та літератури

1. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06.2025).
2. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти (затверджений постановою КМУ від 23.11.2011 №1392). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06.2025).
3. Електронні версії підручників. Сайт Інституту модернізації змісту освіти. URL: <https://lib.imzo.gov.ua> (дата звернення: 10.06.2025).
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII (зі змінами від 23.04.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 10.06.2025).
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 №463-IX. URL: <https://cutt.ly/OXrduYl> (дата звернення: 10.06.2025).
6. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> (дата звернення: 11.06.2025).
7. Міністерство освіти і науки України. Наказ від 09.08.2024 №1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 11.06.2025).
8. Міністерство освіти і науки України. Наказ від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia> (дата звернення: 11.06.2025).
9. Міністерство освіти і науки України. Інструктивно-методичні рекомендації щодо ви-

кладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf> (дата звернення: 11.06.2025).

10. Модельні навчальні програми для викладання міжгалузевих інтегрованих курсів. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/mizhhaluzevi-intehrovani-kursy/> (дата звернення: 11.06.2025).

11. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Трудове навчання: 5-9 класи» (затверджена наказом МОН від 07.06.2017 №804). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc> (дата звернення: 11.06.2025).

12. Навчальні програми «Технології. 10-11 класи (рівень стандарту)», «Технології. 10-11 класи (профільний рівень)». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/tehnologiyi-ostatochnij-variant-10.11.17.docx> (дата звернення: 11.06.2025).

13. Наказ Міністерство освіти і науки України «Порядок поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах (Додаток 2) від 20.02.2002 №128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0229-02#Text> (дата звернення: 11.06.2025).

14. Наказ МОЗ України від 25.09.2020 №2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти» від 25.09.2020 №2205. URL: <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukraini-vid-25092020--2205-pro-zatverdzhennja-sanitarnogo-reglamentu-dlja-zakladiv-zagalnoi-serednoi-osviti> (дата звернення: 11.06.2025).

15. Офіційний сайт Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області». URL: <https://ippobuk.cv.ua/> (дата звернення: 11.06.2025).

16. Рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/news/2023/07/31/Unicef.Immmediate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf> (дата звернення: 11.06.2025).